

MOST

Bilten Udruženja useljenika iz bivše Jugoslavije u Izraelu

GODINA 65

BROJ 1

PRVI KVARTAL 2017.

27. januar 2017.

U EX YU OBELEŽEN MEĐUNARODNI DAN SEĆANJA NA ŽRTVE HOLOKAUSTA

Iz strane štampe

SRBIJA

Na obali reke Save, ispred Spomenika žrtvama genocida u Drugom svetskom ratu i nacističkog logora poznatog kao Staro sajmište, u Beogradu je održana centralna državna komemoracija.

Centralnoj državnoj ceremoniji odavanja počasti prisustvovao je predsednik Republike Srbije Tomislav Nikolić. U ime Skupštine Srbije venac je položila predsednica parlamenta Maja Gojković, a u ime Vlade Srbije ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja Aleksandar Vulin.

Počast stradalima su odali i potomci žrtava, nekadašnji zatočnici logora smrti u Drugom svetskom ratu, predstavnici Saveza jevrejskih opština Srbije, Delegacija Nacionalnog saveta romske nacionalne manjine, ministri Vlade Srbije, predstavnici Skupštine Srbije, predsednik Skupštine grada Beograda, članovi diplomatskog kora, udruženja i građani.

*Predsednik Tomislav Nikolić istakao je u svom govoru privrženost
naroda Srbije antifašističkoj tradiciji Evrope* nastavak na strani 3

REČ UREDNIKA

***Gde ste do sada bili
gospodo?***

Piše Milan Fogel

Među prvim potezima novo izabranog predsednika SAD, Donalda Trampa, jeste izvršna naredba o zabrani ulaska u Ameriku građana iz sedam zemalja sa pretežno muslimanskom populacijom. Ceo svet, ne baš ceo, ali se tako kaže kada omalovažavamo Treći svet, i sam naziv je omalovažavanje, bio je zgrožen diskriminacionom naredbom, koju je Donald Tramp pravdao opasnošću od terorizma – u međuvremenu je skinuta zabrana za građane Iraka.

Na stranu što je velika migraciona kriza sa Bliskog istoka potresla Evropu, a pretila da dobije neviđene razmere ukoliko se Turskoj ne ispune njeni zahtevi, i mi moramo da se opredelimo po tom pitanju.

Najviši zvaničnici Izraela dosta su uzdržani u svojim izjavama, dok se istovremeno preduzimaju ozbiljne mere da se migraciona kretanja, zajedno sa teroristima, ne prenesu na našu teritoriju. Imamo mi dovoljno problema...

nastavak na strani 3

MOST

Bilten Udruženja useljenika iz
bivše Jugoslavije u Izraelu

Godina 65

Broj 1 / 2017.

Broj strana: 40

HOJ POB 5049

Hitahdut Oley Jugoslavia, Kfar
Saba 4415001. BOX 5049

E-mail: hitahdut@gmail.com

REDAKCIJA

Glavni urednik Milan Fogel

e-mail:

milan.fogel@gmail.com

Urednik hebrejske strane

Alex Epstein

eckstein@netvision.net.il

Članovi redakcije: Avraham
Atijas, Miriam Aviezer, Ivica
Čerešnješ i Dušan Mihalek

POZIV ČITAOCIMA

Više nisam siguran kada kažete
da ste zadovoljni Mostom. Možda
nam se javljate i hvalite samo
reda radi?

Istina je da se mi trudimo, ali kao
urednik, moram reći da saradnja
nije obostrana. Uspeli smo da
imamo stalne saradnike, ali to
nije dovoljno. Baš vi se
oglušujete o pozive na saradnju.
Možda, ipak, ima nešto što biste
želeli da podelite sa čitaocima
Mosta, neka vest, neko sećanje
iz dalje ili bliže prošlosti.

Neko mi je rekao da mu je
nezgodno da piše, jer je prilično
zaboravio jezik iz bivše
Jugoslavije. Nemojte to da vas
brine, sve će biti napisano onako
kako treba!

Pišite, šalžite nam
interesantne fotografije, za
vas će uvek biti prostora u
Mostu!

Urednik

Riječ predsednice – Aadar 5777

Drage prijateljice i prijatelji,

Obradovali smo se ovaj put i više nego ranije, jer primili smo
mnoge pozitivne ocjene o kvalitetu novina "MOST" – "GESHER".
Naši urednici Milan Fogel i Alex Eckstein rade teško, sakupljaju za
naše novine interesantne materijale i rezultati su prepoznatljivi.
Obradovali bi nas mnogo svi oni koji žele podijeliti sa nama i
zainteresovati nas za ličnu priču iz prošlosti. Neka nam pišu za
novine o susretu sa interesantnom ličnosti, posjeti bivšoj
Jugoslaviji itd...

Napis treba poslati na srpsko/hrvatskom Milanu Fogelu:
milan.fogel@gmail.com. ili na hebrejskom Alexu Ecksteinu :
eckstein@netvision.net.il

Mnogi se interesuju o napretku filma. Kao svaki porođaj koji
zahtjeva strpljenje, a često sve ne ide kako očekujemo, tako i
rođenje filma o Šoa Jevreja Jugoslavije, filma koji svi željno
isčekujemo, napreduje (možda sporije od očekivanog) prema
RAF-CUT fazi, kada ćemo moći predstaviti film emiterima koji će
nam pomoći u njegovom završetku. Hvala od srca svima koji
nastavljaju da doprinose i tako pomažu da se put do završetka
filma skрати.

Istoričar Radovan Sremac iz Srbije zamolio nas je da obavjestimo
da svi oni koji su zainteresovani za pomoć u pronalaženju
porodičnih korjena u području koje je do Drugog Svjetskog rata
bilo u odgovornosti Rabinata Ilok (između Vukovara i Sremske
Mitrovice) mogu da mu se obrate na e-mail:
radovansremac@yahoo.com na srpskom ili na engleskom jeziku.

Prošle aktivnosti:

28/12/16 – Organizovali smo interesantan izlet u Ako u Institut za
pomorsku obuku. Bili smo gosti našeg člana Andi Knaana
(Lipković), koji nas je sa ljudima iz Instituta ugostio i omogućio da
vidimo simulator most i iskusimo njegovo aktiviranje. Nakon toga
posjetili smo sinagogu "Or Torah" jedinstvenu u svijetu. U cijelom
zdanju predstavljeni su muzički radovi. Radovi podsjećaju na sve
države u kojima su Jevreji stradali u Šoa i među njima je i
Jugoslavija.

04/01/17 – Sreli smo se u Nataniji u pivari fabrike "Tempo". U
obilasku nam je pomogao naš prijatelj Milan Špitzer koji je bio među
osnivačima fabrike.

Planirani susreti:

19/03/17 - u "Yad va Shemu" – Dan sjećanja na jevreje Makedonije
stradale u Šoa Početak je u 16:00 sati.

22/03/17 – Predavanje Dr. Mirijam Rajner "Lik Isusa u jevrejskoj
umjetnosti" (pripremno predavanje za obilazak Izraelskog muzeja).
Predavanje će se održati u ulici Yafo 36, Jerusalem. Sresti ćemo
se u 18:00 sati. Predavanje počinje u 18:30 sati.

27/03/17 – Susret u kući naših prijatelja Mirjam i Avi Albahari. Avi
ovjekovječuje u svojim jedinstvenim skulpturama porodicu koja je
stradala u Šoa. Sresti ćemo se u 16:00 sati u ulici Bialik 27,
Hedera.

29/03/17 – Posjeta Izložbi “ Isus u izraelskoj umjetnosti” u Izraelskom muzeju (zgrada moderne i savremene umjetnosti po imenu Natan Kamings). Susret je kod kasa u 11:00 sati (treba srediti uplatu za ulaz prije početka obilaska).

24/04/17 – Ceremonija za Dan Šoa u Šorešu u 16:00 sati. Pozivnice će stići elektronskom ili običnom poštom.

Zahvaljujem se svima koji su odgovorili na našu molbu i ubrzali plaćanje članarine za 2017 godinu. Za one koji još nisu uplatili ili one koji su zainteresovani da se priključe udruženju:

Uplata za udruženje za godinu 2017 je 150 NIS i plaća se od sada na 2 načina:

Pošiljka čeka poštom.

Na čeku treba naznačiti Hitahdut Olej Ex. Jugoslavija (התאחדות עולי יוגוסלביה לשעבר) i poslati ček na poštanski pretinac 5049, Kfar Saba. Poštanski broj 4415001.

Bankovnim prenosom na račun Hitahduta. Broj računa je: 943 4054260 u Bank Leumi, Hod ha Sharon. Onaj ko plaća bankovnim prenosom mora nas obavjestiti o bankovnoj uplati na e-mail Hitahduta: hitahdut@gmail.com i ne zaboraviti ime pošiljaoca i Ref. Broj (Asmahta).

Proljeće je na pragu i s njim praznik slobode – Pesah. Želim van svima sretan praznik, uživajte u cvijetanju, izletima i porodičnom zadovoljstvu.

Vaša,

Miri.

Članovi Odbora: Miri Derman – predsjednica. Mirijam Aviezer, Joel Fišer, David Gomboš, Alex Leon, Bianka Šlezinger, Alex Eckstein, Gordon 43a, Rehovot, 76287, e-mail: eckstein@netvision.net.il

Članovi kontrolne komisije: Giora Demajo, Josef Tauber

Molimo vas pratite facebook udruženja. Tamo se pojavljuju sve naše aktivnosti. Veza na facebook-u je dostupna svakodnevno. Moguće je tamo naći interesantne napise i važne vijesti. Preporučujemo da uđete u našu stranicu: HITAHDUT OLEI (X) JUGOSLAVIJA

REČ UREDNIKA

Nastavak sa 1. strane

...sa ekstremnim palestinskim organizacijama, tako da nam ne trebaju novi.

Međutim, verovatno se pitate zašto sam se odlučio da pišem na ovu temu?

Moram reći da je odgovor veoma jednostavan. Iako se nas baš ne dotiče mnogo, taj vrlo svet veoma je blago reagovao kada je 16 zemalja, sa pretežno muslimanskim stanovništvom, trajno zabranilo ulazak izraelskih građana u njihove države.

Rekao sam da nas se baš ne dotiče mnogo, jer i nemamo tamo šta da tražimo, ali postavlja se principijelno pitanje: „Gde ste do sada bili gospodo?“

Tek sada, kada je antisemitizam u Velikoj Britaniji uzeo maha, novoizabrani premijerka i ministar spoljnih poslova, nezadovoljni izborom Trampa za predsednika SAD, da bi mogli njemu da upućuju kritike, setili su se da bi pre toga morali da ukore muslimanske države zbog odnosa prema Izraelu.

Hvala im. Iz istorije nam je veoma dobro poznata britanska politika duplih standarda, ali bolje ikad, nego nikad.

MEĐUNARODNI DAN SEĆANJA NA ŽRTVE HOLOKAUSTA

Nastavak sa 1. strane

Tomislav Nikolić, predsednik Republike Srbije, istakao je u svom govoru da je kolektivno pamćenje izuzetno značajno ne samo zato što ga dugujemo svojim precima, nevinim žrtvama bezumlja i zla, već zato što je to pamćenje odbrana od poricanja, zaboravljanja i pokušaja promene istorijskih činjenica.

Polaganju venaca na Spomenik žrtvama genocida u Drugom svetskom ratu prisustvovao je i predsednik Skupštine Beograda Nikola Nikodijević i tom prilikom podsetio da je Skupština grada donela odluku da Staro sajmište postane Memorijalni kompleks kao sećanje na žrtve i upozorenje budućim generacijama na užase fašizma. Nikodijević je precizirao da je u izradi Nacrt zakona o Starom sajmištu kako bi se čitav kompleks pretvorio u Muzej.

Delegacija iz Izraela (s leva na desno): *Šlomo Ventura Leon, savetnik za strategiju, filantrop Ing Josef Žamboki, Rona Kolet Israel, direktor IMVA*Ja

Novi Sad – Na Jevrejskom groblju u Novom Sadu, predsednik Jevrejske opštine Novi Sad Goran Levi, istakao je da je za vreme Holokausta stradalo šest miliona Jevreja koji su prvo organizovano odvođeni u velike logore u Evropi, a potom brutalno ubijani. U okviru ceremonije obeležavanja Međunarodnog dana sećanja na žrtve Holokausta na Jevrejskom groblju pročitana je molitva na hebrejskom jeziku za žrtve fašističkog terora, a hor JONS "Hašira" izveo je "Tužnu pesmu".

HRVATSKA

Službena komemoracija najvišeg političkog vrha Hrvatske održana je u **Jasenovcu**.

Tom su prigodom predsednik Hrvatskog sabora Božo Petrov i potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih i europskih poslova Davor Ivo Stier, kao izaslanik predsednika Vlade Andreja Plenkovića prisustvovali ceremoniji polaganja vijenaca.

Uz predsednika Hrvatskog sabora i potpredsjednika Vlade nazočni su i zastupnici u Hrvatskome saboru.

Koordinacija židovskih općina odlučila je bojkotirati službenu komemoraciju u Jasenovcu zbog, kako su priopćili, neprimjerene reakcije hrvatskih vlasti na relativizaciju ustaštva u Hrvatskoj. U stvari, ne bismo mogli reći da je u pitanju vlast generalno, pre bi se moglo govoriti o pojedincima, koji neodgovorno daju izjave, misleći da će time u javnosti postići neke privilegije za sebe.

Poslednja vest koja je stigla do nas, odnosi se na Natašu Jovičić, koju je Ministarstvo kulture razriješilo s mjesta ravnateljice Spomen-područja Jasenovac.

Mandat Nataše Jovičić obilježile su i neke kontroverze, poput prošlogodišnjeg incidenta nakon kojeg je naknadno uputila ispriku preživjelim logorašima, potomcima žrtava i hrvatskoj javnosti zbog vijenca Hrvatske nacionalne platforme (HNP) s natpisom 'Stradalima logora Jasenovac od 1941. do 1951.' na državnoj komemoraciji te naglasila da je službena komemoracija posvećena sjećanju na žrtve ustaškoga logora i ne smije se zloupotrebjavati za pokušaje relativiziranja njihovih patnji. Već tada je reagovao Slavko Glodstein, istoričar i javni radnik, tvrdeći da je ravnateljica Spomen područja Jasenovac Nataša Jovičić počinila je kazneno djelo dopuštajući da na državnoj komemoraciji u Jasenovcu vijenac polože oni koji negiraju holokaust, i zato bi je Ministarstvo kulture trebalo smijeniti.

Pred kraj prošle godine, nakon što je u Jasenovcu postavljena spomen-ploča poginulim pripadnicima HOS-a, na kojoj je uklesan ustaški pozdrav 'Za dom spremni', Jovičić to nije komentirala ni osudila, već je konstatirala da ploča nema nikakve veze sa Spomen-područjem Jasenovac jer je ploču postavila općina u centru mjesta.

Raspisan je natječaj za novog ravnatelja Spomen-područja Jasenovac. Od 1. siječnja v. d. ravnatelja je **Ivo Pejaković**, dugogodišnji kustos u toj ustanovi, objavio je Novi list.

Jovičić je navodno razriješena na vlastiti zahtjev i uz sporazuman raskid radnog odnosa.

Virovitica

Paljenjem 6 svijeća u spomen na 6 milijuna žrtava holokausta na mjestu gdje se nekada nalazila sinagoga, ispod dvojezične ploče na sadašnjoj zgradi prodavaonice Borovo u Virovitici, počast su odali članovi Židovske općine Virovitica te predstavnici Grada Virovitice na čelu s gradonačelnikom Ivicom Kirinom.

BOSNA I HERCEGOVINA

SARAJEVO

U okviru obilježavanja Međunarodnog dana sjećanja na žrtve Holokausta predstavnici Jevrejske zajednice Bosne i Hercegovine i načelnik Općine Centar Sarajevo Nedžad Ajnadžić položili su danas cvijeće na spomenik Jevrejima stradalim u Holokaustu na starom Jevrejskom groblju "Borak".

Predsjednik Jevrejske općine Sarajevo Boris Kožemjakin rekao je da su Jevreji u ovom gradu naišli na široko pružene ruke. Mogli su slobodno da razvijaju svoje kulturne, tradicionalne i istorijske vrijednosti pa i religijske, na čemu moramo biti zahvalni.

Savjetnik načelnika općine Centra Mustafa Resić je najavio da će Općina Centar i u budućem periodu promovirati vrijednosti Jevrejske zajednice u Bosni i Hercegovini izražavajući podršku ideji da se groblje "Borak", jedno od najljepših na području cijele regije, nađe na listi svjetske baštine UNSECO-a.

REPUBLIKA SRPSKA – DONJA GRADINA – KOZARSKA DUBICA

Međunarodni Dan sećanja na žrtve Holokausta - 27. januar, obeležen je u Spomen-području Donja Gradina u Kozarskoj Dubici polaganjem venaca na spomen-obeležju žrtvama logora Jasenovac i otvaranjem izložbe pod nazivom "Donja Gradina-od sela do memorijala".

Autor izložbe, viši kustos Spomen-područja, Dejan Motl tom prilikom je rekao: „Donja Gradina je dokaz o karakteru jasenovačkog logora jer danas, kada imamo revizioniste koji pokušavaju da kažu da je Jasenovac bio radni logor, Donja Gradina dokazuje da je to bio logor smrti jer se ovde nalazi 105 velikih masovnih grobnica.“

Donja Gradina je kao memorijal otvorena 1988. godine, a njeno uređenje još uvek nije završeno

MOSTAR

U povodu Međunarodnog dana holokausta Ljubo Bešlić, gradonačelnik Grada Mostara, Radmila Komadina, glavna savjetnica Grada Mostara i Predrag Šupljeglav, načelnik Odjela položili su danas u ime Grada Mostara vijenac na Židovskom groblju «Sutina». Vijenac na spomen obilježje položili su i predstavnici Židovske općine Mostar, predsjednik Zoran Botić i Sara Romano Vujinović, sekretarica Židovske zajednice Mostar.

U Bosni i Hercegovini u Drugom svjetskom ratu od 15 hiljada Židova njih 12 hiljada stradalo je u brojnim koncentracijskim logorima širom zemalja bivše države i Evrope.

ZENICA

Odbor za međureligijsku saradnju Zenice obilježio je ovaj dan prigodnim obraćanjima predsjednika Jevrejske općine Zenica, Josipa Udiljka i glasnogovornice Jevrejske općine Zenica, Daniele Ozmo-Čulić, koja je podsjetila sve prisutne na strahote stradanja Jevreja u Drugom svjetskom ratu. Daniele je između ostalog rekla:

„Kroz koncentracione logore prošlo je 26 miliona ljudi, a smatra se da je na ovim mjestima u Njemačkoj, Poljskoj, Norveškoj i drugim okupiranim zemljama izbrisano postojanje 11 miliona ljudi. Namjere su bile jasne, istrebljenje po nacističkim mjerilima manje vrijednih rasa, gdje su među prvima prepoznati Jevreji, većinom iz Njemačke i Poljske, kao i iz drugih ratom zahvaćenih zemalja, ali je rasistička politika bila usmjerena i na Rome, slavenske narode te ideološke i političke protivnike režima“, pojasnila je Ozmo-Čulić. „Strahote holokausta, u proljeće 1941. godine zadesile su i 225 zeničkih Jevreja, od kojih je preživjelo njih 55“, podsjetila je Ozmo-Čulić, rekavši kako su hramovi i groblja bili uništavani.

Igor Kožemjakin, predmolitelj sarajevske sinagoge održao je molitvu na hebrejskom jeziku za sve stradale u koncentracionim logorima, ali i drugim sukobima.

TUZLA

U povodu obilježavanja Međunarodnog dana sjećanja na žrtve Holokausta, delegacije Grada Tuzla i Jevrejske opštine Tuzla su pred spomenik "Suza" položile cvijeće i odale počast žrtvama Holokausta.

“Ovdje je bila željeznička stanica i na tom mjestu smo podigli spomenik “Suza”, u znak sjećanja na naše sugrađane koji su odvedeni u koncentracione

logore Jasenovac, Auschwitz i druge koncentracione logore širom Europe, kako bismo čuvali trajno sjećanje na žrtve holokausta, a kako se fašizam, nacizam i nacionalizam, iz koga se događaju ovakve ljudske tragedije, pa i genocid u Drugom svjetskom ratu i genocid u ratu 1992.-1995. ne bi ponovili. Zajedno sa Jevrejskom opštinom Tuzla, nastaviti ćemo njegovati tradiciju svih naroda i narodnosti BiH i Tuzle, na najbolji način, na koji to možemo, njegovanjem antifašizma, antinacionalizma i harmonije među građanima i narodima”, izjavio je gradonačelnik Tuzle Jasmin Imamović.

CRNA GORA

U prostorijama Jevrejske zajednice Crne Gore, Verica Vučković, profesorica istorije u gimnaziji "Slobodan Škerović, opširno je govorila o nastanku nacističke ideologije i njenim pogubnim dometima. „Nacizam se pojavio iz Nationalsocijalističke stranke, odnosno Njemačke radničke partije, koja je postala primjetna u političkom životu Vajmarske Republike, tek od pojave Adolfa Hitlera. Program je bio: **rasistički, nacionalistički** s idejom Velike Njemačke („Svi Njemci u jednoj državi“), **revizionistički** u smislu traženja poništenja svih mirovnih ugovora i **imperijalistički** u smislu stvaranja životnog prostora za njemački narod. Samo “rasno čisti Njemci“ imali bi ista prava i obaveze, dok useljenike i svo nenjemačko stanovništvo, a posebno Jevreje, treba iseliti iz Njemačke. Osnove takvoj državi su postavljene Nirnberškim rasnim zakonima iz 1935.godine po kojima su za građanina Rajha proglašeni samo oni njemačke ili srodne krvi. Zakonima je bio zabranjen brak između Jevreja i državljana Njemačke. Jevrejima je oduzeta mogućnost da budu državljani Rajha i oni su postali objekat najvećeg progona. Za nižu rasu su proglašeni

Sloveni, Romi, kao i svi Njemci sa urođenim teškim psihofizičkim manama", rekla je, između ostalog, Verica Vučković.

Na komemorativnom skupu govorili su i Jaša Alfandari, predsednik Jevrejske zajednice CG i Radovan Popović, direktor Zavoda za školstvo. "U Crnoj Gori se o istorija Holokausta uči kroz nekoliko predmeta. Namjera nam je da od iduće godine, naši đaci uče o Holokaustu u okviru jednog nastavnog predmeta," potvrdio nam je direktor Zavoda.

MAKEDONIJA

Dan stradanja Jevreja Makedonije tradicionalno se obeležava 11. marta, na dan kada je 1943. godine većina Jevreja oterana u logor Treblinku. Preko 90% Jevreja Makedonije stradalo je u Holokaustu. Komemoracija Jevrejima Makedonije biće održana u Jad Vašem u 19. marta ove godine.

POLJSKA

U odavanju pošte stradalima Jevrejima u Aušvicu i zatočenicima Geta u Varšavi, ulicama Varšave prošao je prazan tramvaj sa Davidovom zvezdom.

TEREZIENSTADT

Molimo sve one iz bivše Jugoslavije koji su bili u getu Terezien, ili njihove potomke, da se jave redakciji Mosta, da bismo mogli dokazati da smo i mi bili tamo. Mada su nas okupirali Mađari, a deportovali Nemci sa Mađarima, mi smo Jugosloveni.

Sve to je važno da bi u Bet Terezienu pričali i o Jevrejima Jugoslavije (što trenutno ne čine).

Marta Winkler

Even Jehuda

Telefon 09 8999 324

NEISPRIČANA PRIČA

Piše Olivera Rut Mirković

Ovo je priča moje mame i mog tate, koju nikada u potpunosti nisam čula, sve dok mama nije snimila video za Spielbergovu Kolekciju Svedočanstava Preživelih Šoa.

Evo kaže mama, u tom videu, ovako je bilo:

Mama je imala 3 brata, sestru i roditelje koji su u jednom danu, u dušegupki ubijeni u Beogradu. Mamin najstariji brat, Ivan bio je već oženjen, Blankom Feldman iz Osijeka. Zajedno sa bebom odvedeni su na Sajmište. U toj istoj dušegupki svi zajedno su umrli istoga dana.

Udata za Srbina, preživela je moja mama, što dugo ili nikada nije sebi oprostila.

Elem priča je o nečemu sasvim drugom.

Moja ujna Blanka, imala je mlađeg brata, koga Nemci nisu uspeli da uhvate i sprovedu na Sajmište, i koji je ostao kod mame i tate.

Feldmanovi su bili bogati ljudi, mislim da im je pripadala fabrika četaka u Osijeku, te su dosta novca, za izdržavanje dečaka, i puno vrednih stvari, poverili mojoj mami Ilonki, da im sačuva dok se ne vrate.

Mama i tata su dečka smestili u neki hrišćanski internat, pod lažnim hrišćanskim imenom i uredno plaćali njegovu mesečnu, "školarinu". Dobijali su priznanice, koje je moj tata, pedantni pravnik, čuvao u svojoj kancelariji, da ih preda porodici Feldman kada se budu vratili.

Prolazili su meseci, niko se još uvek nije vraćao, ali je dečak bio na sigurnom. Holokaust je uzimao svoje žrtve.

Mama i tata su živeli u okolini Crvenog Krsta, sa babom i dedom, a bili su u dobrim odnosima sa komšijama iz kraja.

Jednoga dana, čega su se uvek bojali, zakucali su Gestapovci na njihova vrata, i tvrdili da su

dobili prijavu da oni skrivaju i izdržavaju jevrejskog dečaka, tamo i tamo, punu adresu, internata i podatke o dečaku.

Mamu i tatu su odmah uhapsili dok ne provere prijavu. Tražili su dokaze da su oni sakrivali i izdržavali dečaka.

Upali su potom, u internat, izveli dečaka iz razreda, svukli ga, videli da je obrezan, i odveli ga, da se više nikada ne vrati.

Tatu i mamu su preko noći zatvorili u zgradu Gestapoa, koja je u to vreme bila na Terazijama, na uglu, gde mislim da je sada jedna velika apoteka.

Držali su ih tu, dok sutradan ne pretresu tatinu kancelariju, pakuje imovinu Feldmanovih, i verovatno pronađu priznanice o uplati školarine za Davida, kao dokaz da su ga oni sakrivali, što bi ujedno bila i njihova smrtna presuda.

Zatvoreni u nekoj ćeliji, kancelariji, u Gestapou, koji je imao noćne stražare, sve lokalne ljude, mama je izašla na trenutak u toalet i na hodniku čula da je neko zove po imenu.

Sledila se, okrenula i videla najboljeg druga svog brata Ivana. On je bio jedan od čuvara.

Dobro su se poznavali, družili, dolazio im je u kuću. "Šta ti radiš ovde, Ilonka?" pitao ju je.

Ilonka mu je sve potanko ispričala.

Kada je čuo celu priču, rekao joj je da im nema spasa, ako pronađu priznanice u tatinoj kancelariji. Streljače ih bezuslovno. To je bila kazna za one koji sakrivaju Jevreje.

Onda joj je dao spasonosni savet.

On će da ostavi prozor u prizemlju, kao slučajno, otvoren, pa da se tata izvuče iz zgrade, ode do svoje kancelarije, pronađe priznanice i odmah se vrati. Kancelarija mu je bila nedaleko, negde u Takovskoj ulici.

Tata se izvukao kroz prozor, odjurio u kancelariju, spalio priznanice, uplatnice, za internat, na Davidovo hrišćansko ime, i vratio se u zgradu Gestapoa kroz isti prozor.

U razgovoru sa Ilonkom, stražar, prijatelj, koji ju je čuvao dok se tata ne vrati, rekao je mami da kada im budu pretresali kuću, da im preda apsolutno sve sto traže, pa će da ih ostave na miru.

Tako je i bilo.

Nenašavši priznanice, niti bilo kakve dokaze o njihovoj vezi sa Davidovim skrivanjem, pustili su ih.

Tog dana su došli ponovo u kuću i tražili imovinu Felmanovih, o kojoj su znali sve detalje.

Plavi tepih, dva srebrna svećnjaka i uljanu sliku, tako redom. Sve su znali.

Mama im je dala apsolutno sve.

Otišli su i ostavili porodicu Mirković na miru.

Porodica nikada nije saznala ko ih je, sa svim detaljima o imovini, prijavio Gestapou,

Druge detalje ove priče nisam zapamtila, pošto je u kući pričana u fragmentima.

Sećam se da se tata šalio da ih je spaslo to sto je mama morala da ide u toalet.

Mama više nije bila živa, kada sam dobila snimak sa pričom o svim detaljima stradanja njene porodice za vreme Holokausta.

Snimak je napravljen početkom Aprila 1998.

Dve nedelje nakon toga, mama je umrla.

DETE IZ MANASTIRA

Piše Milan Fogel

Peter Rac je rođen u Budimpešti, u vihoru Drugog svetskog rata, 14. juna 1942. godine.

Otac Eugen Rac, rođen Rosenfeld i majka Magdalena, rođena Pesing iz Novog Sada, venčali su se pre rata.

Verovatno ste odmah primetili, kada spominjemo Peterovog oca, da je rođen kao Rosenfeld. To je prezime Peterovog dede, rabina i učitelja iz Leta. Deda, pobožan Jevrejin, verovao je svevišnjem više nego svom sinu Eugenu, koji je veoma rano naslutio kakva sudbina čeka Jevreje dolaskom na vlast Adolfa Hitlera u Nemačkoj.

Eugen, najstariji, imao je jedanaest braće i sestara i svima predložio da promene prezime, da bude više mađarsko, da ne 'upadaju u oči'. I ne samo to, 1935. predložio je da se svi isele u Južnu Ameriku. U to vreme je Eugen bio direktor hotela Royal u Budimpešti, dobro situiran, svojoj braći i sestrama obećao je da će platiti troškove prevoza i mesec dana boravka u novoj sredini, dok se ne snađu.

Na promenu prezimena su svi pristali, ali je to do kraja dedinog života za njega bila tajna. Od dede se krilo i da Peter, kada je rođen, nije obio obrezan po jevrejskim propisima. Samo jedna sestra se odlučila da sigurniju budućnost potraži u Čileu.

Ima onih koji postavljaju pitanje šta im je to trebalo, da promene prezime. Ako je Eugen u tome video rešenje da izbegnu progone, ne vidim

u tome ništa loše. Neko menja ime i prezime, jer mu se jednostavno ne sviđa kako su mu nadenuli ime kada se rodio, neko na taj način želi da izbegne odgovornost za eventualno nedelo koje je počinio, a Eugen je u tome video način za goli opstanak njegove porodice.

Nažalost, Eugen nije znao da će nacisti doneti propise na osnovu kojih se utvrđuje rasna pripadnost. Da, rasna, jer su nacisti sebe proglasili za višu rasu, a po njihovim kriterijumima Jevreji su bili i oni koji su odavno zaboravili svoje poreklo.

Mađarska je 1940. pristupila Trojnom paktu, jer je regent Horti u tome video mogućnost obnavljanja velike Mađarske, koja je posle Prvog svetskog rata svedena u granice, koje se i danas ne razlikuju mnogo od onoga što je od Mađarske ostalo nakon propasti Austrougarskog carstva. Kada je Kraljevina Jugoslavija okupirana u kratkotrajnom aprilskom ratu 1941, Mađarskoj je u podeli ratnog plena pripala Bačka, deo Vojvodine, i Baranja.

Horti je posle Drugog svetskog rata u novoj Jugoslaviji proglašen za ratnog zločinca. Mađarski fašisti su počinili velike zločine na okupiranim teritorijama, ali i danas se vode rasprave među istoričarima da li je Horti odgovoran za smrt skoro pola miliona Jevreja koji su se nalazili na teritoriji Mađarske. Svakako i on nosi deo krivice, ne zaboravimo Novosadsku raciju 1942, kampove za prinudni rad, gde su Jevreji, i ne samo oni, maltretirani, iscrpljivani do smrti ili jednostavno bivali ubijeni. Međutim, isto tako je istina, da su u isto vreme Jevreji iz više država pokorene Evrope spas nalazili u Mađarskoj. Građanska prava domaćih i doseljenih Jevreja nisu se mnogo razlikovala. I jedni i drugi su na svoj način bili ugroženi.

Eugen Rac je zbog svog porekla, ni promena prezimena tu nije pomogla, još pre početka Drugog svetskog rata ostao bez posla. Privremeno je dobio posao u Elzetu, jer je govorio nekoliko stranih jezika, kada je još jednom pokušao da se sa svojom ženom Magdalenom, preko Holandije, iseli u Ameriku. Pokušaj je propao i oni su se vratili u Budimpeštu.

Kada se rodio Peter, Eugen već nije imao redovan posao. Samo tri nedelje kasnije mobilisan je u radne jedinice, „munkaše“ i uskoro poslat na rad u Austriju.

Magdalena je sa sinom Peterom ostala sama. Međutim, to ne znači da i ona nije bila izložena progonu. Naprotiv, počela je da se krije po tuđim stanovima, da menja identitet, lažnim ili kupljenim dokumentima, dok nije dobila lična dokumenta od Eugenovne snaje Pani, koja je bila hrišćanka, i pod tim imenom se predstavljala do kraja rata.

Nacisti nisu bili zadovoljni kako Mađari rešavaju „Jevrejsko pitanje“. Kada je Ajhman na čelu SS-a marta 1944. stigao u Mađarsku, pred sobom je imao samo jedan cilj: Da se što pre deportuju Jevreji iz Mađarske u logor smrti Aušvic.

Deportacija Jevreja iz Mađarske obuhvatala je i okupirane teritorije u Vojvodini. Jevreji iz Vojvodine nisu imali informacije šta se dešava u Mađarskoj i još uvek su se hvatali za slamku spasa odlaskom u Budimpeštu. Tako su se u jednom momentu iz Novog Sada, neposredno pred deportaciju Jevreja iz Vojvodine u Aušvic, u Budimpeštu, uz pomoć oficira Vermahta Petšea, sklonila deca iz porodice Tibor i Černež. Sa njima je bio i Jene Černež, koji je svog malog sina smestio u jedan manastir. Nikome nije govorio u koji, ali se zato potrudio da blizankinje Havu i Miriam Tibor smesti u katolički manastir u Pečuju.

Magdalena je bila zahvalna kada je Jene preko svojih veza smestio i Petera u isti manastir. Nije to bilo lako, prvo, zato što je to bio ženski manastir, a Peter je bio muško dete, a drugo, u pitanju su bila jevrejska deca.

Starešina manastira, sestra Renata, bila je konvertovana Jevrejka. Nije imala dece i prigrllila je Havu, Miriam i Petera kao svoju decu. Hava i Miriam su morale redovno da idu u crkvu da se mole, kako druga deca ne bi posumnjala u njihovo poreklo. Dečija usta ne lažu i kada bi se saznalo da se u manastirskom sirotištu krije muško dete, odmah bi se posumnjalo u njegovo poreklo i ko zna šta bi bilo i sa decom i sa Renatom, tom humanom i hrabrom ženom. Zato su Petera preko dana najčešće skrivali u podrumu, koji je pretvoren u svinjac. Neuobičajeno, ali Peter se sprijateljio sa velikom krmačom, s kojom je delio nevelik prostor i koja nije dala nikome nepoznatom da mu priđe.

Uskoro su u manastir stigle i Peterove tetke Lili i Roži. Stigla je i Magdalena alias Pani, Peterova majka, ali nije imala skoro nikakav kontakt sa sinom. Verovatno se pitate kako je to moguće. Nije bilo lako majci, ali je tako moralo da bude.

Peter svoju majku nikako nije smeo da zove mama i zato su skoro sve vreme bili razdvojeni. Ukoliko bi je zvao mama, Magdalenin lažni identitet bi bio ugrožen, a time i njihovi životi.

Kada kažemo manastir, obično zamišljamo zidine iza kojih se odvija manastirski život. Kada je reč o manastiru u Pečuju, to nije bilo tako. To je bio kompleks zgrada koje su često bile dovoljno udaljene jedna od druge, tako da je bilo moguće da se žitelji manastira danima ne sretnu.

Ajhman je žurio sa deportacijom Jevreja iz Mađarske, jer je Crvena armija već uveliko napredovala prema Berlinu. Istovremeno je Crvena armija zaokruživala interesne zone dogovorene na Jalti, a na njenom putu se našla i Mađarska, čija je sudbina viđena u Istočnom bloku komunističkih zemalja. O dogovoru na Jalti niko nije obavestio Jevreje skrivene u manastiru, ali se u vazduhu osećao miris slobode. Kada su nacistički vojnici počeli da beže iz Pečuja, svima je bilo jasno da je za njih rat završen.

Nedugo potom, u manastiru se pojavio Jene Černež i uskoro su se svi preživeli našli u Novom Sadu. Sa njima je bio i Peter Rac, jer u Budimpešti više nije bilo nikog kod koga bi moglo da se smesti dete od tri godine. Na putu iz logora Mauthausen prema kući, Peterov otac je preminuo od tifusa. Njegova majka Magdalena, takođe se vratila u roditeljsku kuću u Novom Sadu.

Preživeli iz porodice Tibor, Černež i Rac su se 1948. uselili u Izrael.

Kada je posle rata ustanovljeno priznanje Jad Vašema za spasavanje Jevreja za vreme Drugog svetskog rata, medalja pravednika je dodeljena Romanu Erihu Petšeu, oficiru Vermahta za spasavanje više Jevreja, među kojima su bile i sestre Hava i Miriam, i sestri Renati iz pečujskog manastira.

Peter je u Izraelu uzeo novo ime, Igal. Završio je visoke škole i pune 24 godine je radio kao glavni arhitekta u KKL-u. U međuvremenu se venčao sa Majom, kćerkom Leontine i Geze Apfela, poznatog karikaturiste, koji su se takođe 1948. uselili u Izrael.

Peter – Igal i Maja

Igal sa sinovima: Išaj, violinista u Simfonijskom orkestru u Ra'anani, Gaj, biolog, morska fauna, dvoje dece, Itaj, pilot

Igal i Maja žive u Karmielu, dovoljno blizu sirijske granice i kao većina građana Izraela nisu pošteđeni salvi raketa svaki put kada dođe do zaoštavanja odnosa između dve države. A kada ne dođe?

GAJ NARODA – JERUSALIM

Na ceremoniji održanoj 24. januara ove godine premijer Hrvatske Andrej Plenković zasadio je maslinovo drvo u Gaju naroda u Jerusalimu.

Hrvatski premijer imao je veoma zgusnut program državnih poslova, ali je pre svega našao vremena da u Jad Vašem u odu poštu žrtvama Holokausta, a potom u pratnji izraelske ambasadorke u Hrvatskoj, Kalai Klatman, i zvaničnika KKL-a zasadi maslinovo drvo, kao simbol mira i saradnje između dve države.

Na početku ceremonije postavljena je ugravirana ploča koja svedoči o činu sadnje, a potom se prešlo i na samu sadnju.

Šef protokola KKL-a Endi Majkelson obavestio je hrvatskog premijera da u Gaju naroda mogu drvo da posade samo svetski državnici, a pošto je svako drvo obeleženo na odgovarajući način, uvek mogu da se vrate i posete ovo mesto i vide kako drvo napreduje.

Šef protokola KKL-a je ispričao premijeru da jevrejska tradicija nalaže da ako ste u postupku sadnje, a naiđe Mesija, morate prvo završiti sadnju, a onda otići da ga pozdravite.

„Da li to znači, ako sada dođe Mesija, moram prvo ovde da završim posao?“, pitao je premijer u šaljivom tonu i prionuo da što pre završi sadnju. Premijer je konstatovao da je prvi put u toku posete prinuđen da fizički radi, ali da mu baš to prija.

Šef Protokola KKL-a Andi Majkelson uručio je hrvatskom premijeru Plenkoviću sertifikat zahvalnosti kojim se potvrđuje da je zasadio drvo u Gaju naroda.

Gaj naroda je ustanovljen 2005. godine na inicijativu UNESCO-a i Saveta Evrope, kao deo Maslinovog puta koji obuhvata ceo Mediteran i izražava zajedničku želju za mir i suživot. Gaj je podigao KKL, koji je osnovan na 5. Cionističkom kongresu u Bazelu, kada se prvi put prešlo sa reči na dela i kada je počeo otkup zemlje u Palestini.

Ustanovljenju Maslinovog puta u Gaju naroda veliki doprinos je dao tadašnji Šef protokola u Ministarstvu spoljnih poslova Izraela Ichak Eldan, koji je ovako obrazložio koncept sadnje: "Sadnja maslina u Jerusalimu je simboličan čin koji stvara duboko ukorenjenje veza između posete državnika i države Izrael. Zajednička briga za prirodu i životnu sredinu predstavlja osnov za partnerstvo između zemalja."

Iz bivše Jugoslavije Maslinovo drvo su do sada zasadili:

HRVATSKA

Ivo Sanader, premijer Hrvatske, 28. juna 2005.

Stjepan Mesić, predsednik Hrvatske, 21. oktobra 2009.

Jadranka Kosor, premijer Hrvatske, 30. mart 2011.

SRBIJA

Boris Tadić, predsednik Srbije, 8. novembar 2005.

Tomislav Nikolić, predsednik Srbije, 29. april 2013.

Aleksandar Vučić, premijer Srbije, decembar 2014.

MAKEDONIJA

Vlado Bučkovski, premijer Makedonije, 13. decembar 2005.

Đorđe Ivanov, predsednik Makedonije, 21. oktobar 2009. (istog dana kada i Stjepan Mesić)

Nikola Gruevski, premijer Makedonije, 5. januar 2010.

SLOVENIJA

Janez Drnovšek, predsednik Slovenije, 7. mart 2006.

Borut Pahor, premijer Slovenije, juli 2011.

CRNA GORA

Milo Đukanović, premijer CG, novembar 2010.

BOSNA I HERCEGOVINA

Na žalost, nemamo nijednog visokog predstavnika, jer najvišu vlast u BiH čini Predsedništvo tri člana iz tri entiteta, a nikada nisu svi zajedno boravili u Izraelu.

Iako, po našem mišljenju, to ne bi trebalo da bude razlog, jer i takvo Predsedništvo BiH ima na čelu predsednika Predsedništva.

STALJIN PURIM ČUDO

Priredio M.Fogel

Staljin, jedan od najvećih diktatora dvadesetog veka, vladao je skoro trideset godina komunističkom Rusijom. Posle Lenjinove smrti i njegovim dolaskom na vlast odmah je počeo obračun (čitaj likvidacija) Lenjinovih najbližih saradnika, istaknutih revolucionara. Velike čistke su se odigravale između 1936. i 1939, praktično do početka Drugog svetskog rata. Procenjuje se da je u tom periodu stradalo oko 20 miliona ljudi. Samo oko 1,5 milion je direktno ubijeno od NKVD, kod seljaka je vršen prinudni otkup, selo je ostalo bez hrane, masovno se umiralo od gladi, a deo je bio oteran u *Gulage*, gde su ljudi zbog teških uslova umirali od gladi, iscrpljenosti, bolesti. Naravno, među njima je bilo dosta Jevreja.

Međutim, nakon Drugog svetskog rata Staljin je nastavio 'čistku'. Za Jevreje je pripremio poseban plan. Prvo je 1947. godine hiljade jevrejskih naučnika, političara i intelektualaca otpušteno sa svojih položaja, sve vreme ponižavani, hapšeni i mučeni. Na insceniranim suđenjima ljudi su optuživani za nedela koja nisu učinili. Farsa sa smrtnim ishodom trebalo je da bude završena početkom 1953. Na poznatom suđenju šestoro jevrejskih lekara je lažno optuženo da su pokušali da otruju Sovjetsko rukovodstvo na čelu sa Staljinom. Istovremeno je narodu proturena vest da su jevrejski lekari namerno davali injekcije sa bakterijama difterije i time su deca u bolnicama bila ubijana.

Početak 1953. Staljin je naredio izgradnju četiri logora u Kazahstanu, Sibiru i Arktiku na samom severu Rusije. Počela je delimična deportacija Jevreja. U nenastanjenim delovima Rusije, bez hrane i lekova, deportovane je čekala tiha smrt. Prema Staljinovom planu trebalo je deportovati 3 do 4 miliona Jevreja. Početak najmasovnije deportacije je predviđen za 6. mart 1953.

Te godine, 1. marta, padao je 14 Adar, proslava Purima. Tog dana je u svojoj dači Staljin priredio večeru za svoje najbliže saradnike. Među njima je bio i Nikita Hruščov, koji je ispričao da se pilo do ranih jutarnjih časova i da je diktator bio pijan „ad lo jada“.

Teško je reći da je Staljin slavio oslobođenje jevrejskog naroda, a još manje da se u Gulazima slavio Purim, ali jeste bio skromno obeležen pričom o Ester i Mordehaju.

U ledenom Sibiru rabin Ichak Zilber ispričao je grupi jevrejskih zatočenika o čudu zvanom Purim. Jedan zatvorenik je postavio pitanje: „Kome trebaju priče o tome šta se dogodilo pre 2,500 godina? Reci mi gde je tvoj Bog danas? Zar nije dovoljno što je Hitler ubio šest miliona, nego će sada stradati još tri miliona Jevreja.“

Rabin Zilber je ovako odgovorio: „Bog će ipak pomoći... Staljin je samo smrtni čovek... niko ne zna šta će biti s njim za pola sata.“

Prema jednom izveštaju JTA – Jevrejske telegrafске agencije, te iste noći, koju je opisao Nikita Hruščov, prvi put su se Staljinove pristalice suprotstavile bezumnom planu deportacije Jevreja. Staljin se u nastupu besa srušio i izgubio svest. Nakon pet dana, 5. marta 1953. Staljin je umro. U međuvremenu je oslobođeno oko 5,000 Jevreja, koji su već bili spremni za deportaciju.

Dogodilo se purimsko čudo, kažu hasidski proroci, ili čista sreća, sasvim je svejedno. Moralna pouka je ista: „On je hteo da ubije nas, mi smo preživeli, hajde da jedemo.“

A KAKO DANAS PROSLAVLJAMO PURIM?

Piše Daniel Fogel

Svake godine Purim donosi slatko kolebanje, u šta se prerušiti?

Deca planiraju kostime manje, više tokom cele godine, a po pravilu se odluka menja jednom mesečno.

Ove godine sam pomislio da imam sreće, jer je moj stariji sin Jonatan već odavno čvrsto odlučio da će za Purim biti pevač black metal grupe. Kako izgleda taj kostim? Crni plašt sa kapuljačom, narukvice i ogrlice sa nitnama i u belo obojeno lice. Koliko god to nije komplikovano, toliko je teško naći prodavnicu koja ima sve što je potrebno za uspešno maskiranje.

Nakon što su moja supruga i njena majka, zajedno i ponaosob, pretražile sve prodavnice u Bat Jamu i južnom Tel Avivu, nije bilo izbora nego da me pošalju u Dizengof Centar u Tel Avivu, da posetim prodavnicu, koja je bila poslednja nada za mog, već pomalo razočaranog, sina.

Verovatno samo ljubav oca može da podstakne čoveka da stane u red koji vidite na slici.

Moram da priznam da su me iznenadile

dve stvari. Prvo, prodavnica je otvorila ekspres red. Mušterije u redu su upućene na internet, na sajt prodavnice, da dok čekaju u redu, nađu šta im treba. Sajt je redovno ažuriran i moglo se videti koji su kostimi već prodati, a koji nisu. Devet prodavaca je prilazilo mušterijama koje su stigle na red i donosilo im iz magacina robu. **AMERIKA!**

Drugo, red je bio savršen. Ljudi su strpljivo čekali, niko nikog nije obilazio, niko nije imao "samo da pitam". **EVROPA!**

Nakon sat vremena je stigao moj red i sve je prošlo brzo i efikasno na zadovoljstvo svih. Kako sam platio i skoro izašao iz reda, primetio sam kolegu sa posla koji je upravo stigao. Ispostavilo se da traži sivi sprej za kosu, još nešto što samo ta prodavnica ima. Pogled na red ga baš nije ohrabrio, pa sam odlučio da pomognem. "Izvinite", obratio sam se jednom od prodavaca, "baš sam platio, ali sam zaboravio da kupim sprej za kosu, sivi", rekoh. Kolega je bio prezadovoljan i otišli smo u obližnji restoran da večeramo. Hm... **IZRAEL!**

Evo kako red izgleda, a i kostim je tu, čisto da vidite da je čekanje vredelo.

Nekada su maske služile da oteraju zle duhove, da ih zbune, kao što su Jevreji činili da bi Ester mogla da spase jevrejski narod od zlog Hamana. Bukom i maskama skretali su pažnju Hamanovim špijunima da ne čuju šta će Ester ispričati persijskom vladaru Ahašverošu i svojim čarima ubediti ga da spase jevrejski narod.

Maskom čovek sakriva svoje lice, ali i privlači pažnju na sebe, da istakne neke lične afinitete. Maskiranje je toliko raznovrsno da nam to govori da su i interesovanja različita. Lepo je kada se mladi maskiraju za Purim, nije lepo što neki odrasli nikada ne skidaju maske, nego nas ceo život zavaravaju. Ali, to je tema za drugu priču.

Za Purim ljudi popiju, ne mora baš „ad lo jada“, ali, zar vam se ne čini da je dotični na slici malo preterao?

JERUSALIM

Rođeni Sarajlija Andrej Čerešnješ, vodič kroz Jerusalim

**Grad u kome niko ne ostaje ravnodušan
Samo jedan grad poseduje prošlost koja još
oblikuje budućnost, snove, želje i nade, pola
naše planete - to je Jerusalim, kaže Andrej**

Nedavno je Andrej Čerešnješ, turistički vodič iz Jerusalima, dao intervju za „Danas“. Posebno nas je privuklo kako je Suzani Sudar opisao

Jerusalim. Po njemu, reč koja može da opiše Izrael, narod a posebno Jerusalim jeste "kontrast" „...a još tačniji opis daju dve reči "oštri kontrasti" - drevnog i modernog, bogatog i siromašnog, levantskog i evropskog, jevrejskog, hrišćanskog i muslimanskog, ovozemaljskog i onozemaljskog, duhovnog i profanog, zelenog i pustog. Svaka religija, sekta, grupa ima svoje jezike i dijalekte, svoju veru, nošnju, alfabet, kuhinju, mirise i boje, sopstvenu ideju i viziju Jerusalima, njegove prošlosti i budućnosti. Svoj sopstveni Jerusalim. Grad u gradu. Ostrvo na ostrvu, enklavu u enklavi, multiverse Jerusalima. Preći iz jednog Jerusalima u "drugi" je često kao preći iz jedne epohe u drugu. To je najveća riznica ovog grada i naroda koje žive u njemu, ali istovremeno i najveći izazov koji spaja sve nas u zajednički okvir u kome sigurno ima mesta za sve. To je i proročanstvo budućnosti i svrha ovog grada. Da nastavi da sjaji kao dragi kamen, privlačeći narode koji žele da se kupaju u njegovom svetlu, uživaju u njegovoj lepoti hodajući okruženi njegovim svetinjama. A vremenom će ispuniti svoju od davnina zakazanu misiju, postajući svetionik mira za naše susede i za čitav svet.“

EXPO 67 - KANADA ŠESTODNEVNI RAT

U Tel Avivskom Muzeju umetnosti, krajem februara, otvorena je izložba posvećena Međunarodnoj izložbi Expo 67, svetski sajam koji je upriličen, i sam naziv kaže, 1967. godine u Montrealu, Kanada. Od tada je prošlo 50 godina, a danas ima posebno značenje u kulturnom i istorijskom životu Izraela. Naime, ove godine se navršava 50 godina od Šestodnevno rata, koji je vođen baš u vreme održavanja sajma.

S jedne strane, sajam je bio prilika da se Izrael pokaže u najboljem svetlu, mnogo bolje nego 1958. u Briselu, kada je prvi put uzeo učešće na ovoj svetski značajnoj manifestaciji. S druge strane, prvi put je Izrael dobio opštu podršku za preventivni rat koji je završen za šest dana.

Na sajmu je podignut „stakleni paviljon“ – fiberglas, koji je projektovan od strane naših arhitekata i dizajnera, među kojima je značajno mesto imao i Dan Reisinger. To je bila, i iskorišćena, prilika da se pokaže da Izraelci nisu samo farmeri i ratnici, nego da su sposobni da prikažu punu lepotu, izvršavajući ne laki zadatak. Na izložbi je bilo potrebno da se prikaže preko 2000 godina duga jevrejska tradicija i savremeni Izrael.

Na izložbi Expo 67, koja je bila otvorena od 27. aprila do 29. oktobra 1967, uzelo je učešće 62 države. Treći dan sajma postignut je svetski rekord u broju posetilaca. Tog dana na sajmu je bilo 569,500 posetilaca.

Vlada Izraela je procenjivala da će naš paviljon posetiti oko tri miliona ljudi. Onda se u junu mesecu desio Šestodnevni rat i dogodilo se čudo. Naglo je poraslo interesovanje posetilaca za izraelski paviljon. Još i danas besni rasprava da li je ukupan broj posetilaca dostigao 6 miliona i da li je Izraelski paviljon po broju posetilaca rangiran na trećem mestu, ali ono mnogo važnije jeste činjenica da je Izrael dobio apsolutnu podršku za pravedan rat, koji je uspešno okončan za samo šest dana.

Tada se na policama u izraelskom paviljonu pojavila se mala bista Moše Dajana sa crnim povezom na oku. Josi Frost, u to vreme zamenik direktora paviljona, priča da je to bila komercijalna inkarnacija, najpopularnija stvar u prodavnici suvenira u paviljonu. „Nisam verovao da će biti kupovan u tim količinama.“ Drugog dana rata Moše Dajan je prosto nestao sa polica prodavnice. I ne

samo mala bista, nego i svi sadržaji prodavnice suvenira, što je trebalo da bude dovoljno do zatvaranja izložbe u oktobru, nestali su za nekoliko dana.

Ukoliko ste propustili da posetite ovu interesantnu izložbu, moći ćete to da nadoknadite u junu mesecu, kada će dopunjena izložba biti otvorena u Jerusalimu.

GALERIJA KLOVIĆEVI DVORI

„IZAZOV MODERNE. ZAGREB – BEČ OKO 1900.“

Izložba je otvorena od **9. veljače/februara do 7. svibnja/maja 2017.**

„Izložba će po prvi put predstaviti istodobno djela zagrebačkih i bečkih protagonista secesije na području slikarstva, skulpture i arhitekture. Na izložbi će se tako moći usporediti djela Gustava Klimta, Kolomana Mosera, Karla Molla s djelima Vlahe Bukovca, Tomislava Krizmana, Ivana Meštrovića i mnogih drugih. Rječite će biti usporedbe bečke i zagrebačke arhitekture kroz ostvarenja Otta Wagnera, Josefa Hofmanna, Adolfa Loosa te Vjekoslava Bastla, Aladara Baraniaya ili Viktora Kovačića. Izložba će pokazati uspon nove generacije slikarica koje postaju ravnopravni sudionici modernih promjena. Antonija Krasnik i Nasta Rojc učile su slikati u Beču, dok je Slava Raškaj također stvarala pod uplivom bečke secesije. Kroz navedene umjetničke grane obrađene su teme zajedničke bečkoj i zagrebačkoj kulturi na prijelazu stoljeća: teme o smislu čovjekova postojanja, krajolici prožeti umjetnikovim subjektivnim doživljajem prirode, kavane kao novi forumi razmjena ideja te tema žene kao ultimativnog motiva razdoblja.

Razdoblje *gesamtkunstwerka* karakterizira način života prožetog umjetnošću koja objedinjuje sve segmente čovjekova života: od interijera u kojem boravi do eksterijera koji ga okružuje.“

Kada su u Zagrebu otvoreni sanduci s djelima Gustava Klimta, i nakon što su s iznimnom pažnjom Klimtove 'Prijateljice' postavljene na zid, u dvorani je zavladao muk. Uzbudjenje je tim veće jer se genijalnost jednog od najznamenitijih svjetskih umjetnika čija djela postižu najviše cijene, uistinu

rijetko može vidjeti izvan matičnih ustanova koje čuvaju Klimtova originalna djela.

Zagreb će se s ovom izložbom upisati na prestižan popis rijetkih gradova koji su imali čast prikazati Klimtova djela, a njegovu najveću zbirku posjeduje galerija Belvedere u Beču, koju godišnje posjeti milijun i pol posjetitelja koji dolaze vidjeti isključivo njegove slike. U **Galeriji Klovićevi dvori, Gustav Klimt** bit će predstavljen s tri ulja na platnu pet crteža i osam listova iz grafičkih mape '**Alegorije i amblemi**'. Svako od tri Klimtova ulja na platnu predstavlja jednu karakterističnu fazu i žanr u njegovu opusu.

Rastko Ivanović piše o Klimtu

Klimt je rođen u Beču, 1862. (1918 – Umire u Beču od pneumonije, u 55. godini) On je bio sin trgovca i nakon što je završio slikarstvo, postao je visokoprofilirani dekorater koji je oslikao zidove i tavanice nekih od najbogatijih javnih zgrada u Beču. On ubrzo postaje definitivni vizuelni umetnik poslednjih godina Habsburške imperije, zvezda u kulturi velike hrabrosti: kompozitor Gustav Maler, pisci Artur Šnicler i Robert Muzil, i arhitekta Adolf Los bili su Klimtovi savremenici. Ali savremenik koji mu je bio najsličniji jeste Sigmund Frojd, tvorac psihoanalize.

S njihovim besramnim erotizmom, Klimtove slike su delile bazično uverenje o ljudskoj prirodi s Frojdom, koji je šokirao svet sa svojim insistiranjem da je seksualnost u središtu svačijeg emocionalnog života. Vi možete čak da uporedite Frojdove seanse, slušajući njegove ženske pacijente dok leže na njegovom kauču, s Klimtovom portretskim radovima. Klimt je bio vrlo povučena osoba koja se nikada nije oženila - izbegavao da govori o sebi i

svom radu ali je rekao da je spavao sa većinom žena koju je portretisao...

Klimtov složen odnos sa ženama uslovljen je time da nikad nije uspeo da se odvoji od majke, pa je imao strah od odrastanja, sindrom Petra Pana, uvek je ostao mali Gustav. Imao je tri deteta, a kad je umro četrnaest žena se javilo za alimentaciju, a četvoro je ostvarilo svoje pravo. Klimtova sestra je činila sve da bi prikrila bratov nepriličan život, a majka je bila u očaju. No, da bi se razumeo Klimtov opus potrebno je još nešto imati na umu.

DIVNI DEMONI: Klimtova umetnost je duboko upletena u priču o jevrejskom Beču, i sudbinu zajednice koja je – do Hitlerovog prisilnog ujedinjenja Nemačke i Austrije 1938. – bila centralna za gradsku modernizaciju kulture. Ova zajednica je bila osuđena: 1945., nacisti su ubili 50 000 Austrijanaca samo zato što su bili Jevreji. Klimtova umetnost je puna tragova ovih izgubljenih ljudi... Dovoljno je da pomislimo samo na portret "Judite". i da se prisetimo priče o njoj.

Na kraju rata, zajedno sa nacistima, nestaje i 13 Klimtovih slika. Naime, u zamku, čiji je vlasnik bio nacista, nacisti su održali orgije, a vlasnik nacista je rekao da bi bio „greh“ da Klimtove slike padnu u ruke Rusima.

Narednog dana, SS jedinice postavile su eksplozive u četiri kule zamka i otišli. Jedan čovek se vratio i zapalio fitilj, i zamak je izgoreo u plamenu. Kako se požar širio, eksplozivi u drugim kulama su detonirani. Zamak Imendorf goreo je danima. Ništa nije preživelo od njegovog enterijera, i razrušeni eksterijer je kasnije demoliran.

Za nacistu nije bio greh uništiti slike, ali na našu sreću ostalo ih je dovoljno da posetioci galerija mogu da vide svu veličinu ovog svestranog umetnika, Gustava Klimta.

DONACIJE

350 NIS Zimra i Ico Keler

200 NIS Mordehaj Šavit Štern

50 NIS Rehnicer Ichak i Ora za film

200 NIS Cipora Foran iz kibuca Gaaton za Arhiv Eventov u spomen oca Aleksandra Herca i majke Ilonke, Aleksandar Herc

350 NIS Jaron Behira iz kibuca Magal za HOJ

350 NIS Marta Winkler za HOJ

100 NIS Dina Šamir Blanka i Ichak Papo za film, u spomen na dedu i babu iz Sarajeva, koji su stradali u Šoa

Koncert operskih arija u velikoj dvorani Kolarčeve zadužbine 29. januara 2017. povodom obeležavanja Međunarodnog dana sećanja na žrtve Holokausta

S MUZIKOM DO VEČNOSTI

Nezaboravno veče operskih arija

Dar Rut i Josefa Žambokija Beogradu i Srbiji

Piše Nenad Milošević

Već drugu godinu zaredom povodom obeležavanja međunarodnog dana Holokausta u koncertnoj dvorani Kolarčeve zadužbine u Beogradu pod pokroviteljstvom inženjera Josefa Žambokija i Saveza jevrejskih opština Srbije održan je koncert pod nazivom *MUZIKA – MOST PRIJATELJSTVA MEĐU NARODIMA*. Koncert je organizovao JENEJART iz Beograda.

Prethodne godine u istoj dvorani i istim povodom održan je koncert pod nazivom *MUZIČKO PUTOVANJE KA PRIJATELJSTVU MEĐU NARODIMA*.

Pod pokroviteljstvom inženjera Josefa Žambokija do sada su u Srbiji održana još tri koncerta operskih arija povodom obeležavanja međunarodnog dana Holokausta, u Narodnoj biblioteci Srbije 2012. godine i dva u Kanjiži, 2012. i 2016. godine, u gradu u kojem je Josef

Žamboki odrastao i u koji je zajedno sa svojim pravednikom, Palom Žambokijem, pobeo iz stana u Jevrejskoj ulici na Dorćolu, iz okupiranog Beograda 1941. godine, kada je u logoru Staro sajmište stradala gotovo celokupna njegova familija. Josef i Rut Žamboki od 1969. godine žive u Izraelu.

Na početku programa prisutnima se obratila ambasadorka Izraela u Beogradu, Alona Fišer-Kam, koja je, između ostalog, govorila o značaju sećanja na žrtve Holokausta.

I ovaj koncert je, u njegovom nekomemorativnom delu, kao i ranije pomenute, održane istim povodom, otvorila Rut Žamboki. Čini nam se da je ovoga puta bila više nego nadahnut. S velikim žarom opevala je pesmu o zlatnom Jerusalimu, *Jerušalajim Šel zahav*, a zatim i pesmu *Kolha olam kulo*, koja je bila omiljena u vreme formiranja i izgradnje Izraela. Atmosfera koju je Rut Žamboki, sada u devetoj deceniji života, na početku postavila održala se sve vreme trajanja koncerta, kako bi na samom kraju kulminirala, s apluzima i ovacijama.

Za instrumentalnu muziku, koja se ovom prilikom sasvim uklopila u interpretaciju operskih arija, bili su zaduženi naša poznata čelistkinja i profesor Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu, Sandra Belić, i violinista Miloš Nikolić. Sandra Belić je, mogli bismo slobodno reći, maestralno, uz klavirsku saradnju Zorke Milivojević, odsvirala kompoziciju

Ernesta Bloha, *Iz jevrejskog života*. Violinista Miloš Nikolić je uz klavirsku pratnju Kristine Mate izveo *Temu iz filma Šindlerova lista* Stivena Spilberga.

Prošle godine, pored nastupa prvakinje Opere Narodnog pozorišta u Beogradu, Jasmine Trumbetaš Petrović beogradska publika je, pored operских pevača iz Nemačke, Izraela, Srbije i drugih zemalja, imala priliku prvi put da čuje i sopran, Olgu Makarinu, dugogodišnju članicu Metropolitan opere koja se predstavila arijama *Mimi* iz Pučinijevih *Boema*, arijom *Moje usne ljube tako vrelo* iz *Judite Franca Lehara* i arijom *Rozine* iz Rosinijevog *Seviljskog berberina*. Kao gosti su se prošle godine beogradskoj publici, između ostalih, predstavila i dva soprana iz Izraela, Rona Kolat Izrael, i zvezda u usponu, Jael Sajag, koja je ove godine prvi put uspešno nastupila i na sceni Narodnog pozorišta u Beogradu, u ulozi *Dezdemone* u Verdijevom *Otelu*.

Na ovogodišnjem koncertu, pomenutim sopranima iz Izraela pridružili su se i pobednik prvog masterklasa IMVAJ koji je održan 2015. godine u Jerusalimu, tenor Mojzes Molin iz Madrida, i prošlogodišnja pobednica masterklasa IMVAJ u Jerusalimu, sopran Šira Pačornik, koja je svojim kristalnim glasom i izuzetnom interpretacijom arije *Manon* iz istoimene opere Žila Masnea oduševila publiku u dvorani Kolarčeve zadužbine.

Jasmina Trumbetaš Petrović, Jelena Vlahović (organizator i koscenarista ovogodišnjeg koncerta zajedno sa Nenadom Miloševićem) i Rona Izrael Kolat su članice Upravnog odbora i profesorke na IMVAJ masterklasu koji se već dve godine održava u Jerusalimu, a koji je osnovala Fondacija Josefa i Rut Žamboki. Masterklas je već sada, posle dve godine, stekao i međunarodnu reputaciju.

Jedini polaznik masterklasa na prošlogodišnjem IMVAJ-u iz Srbije bila je sopran Nevena Đoković, studentkinja druge godine solo pevanja u klasi Nikole Kitanovskog na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu. Na koncertu se predstavila arijom *Nobles seigneurs salut* iz opere Đakoma Majerbera, *Hugenoti*.

Nevena Đoković je u svom nastupu bila veoma sigurna u interpretaciji i izražajna u gestikulaciji, dobivši buran aplauz koji će, nadamo se uskoro, zaslužiti, ako ne krene stopama mnogobrojnih svojih mladih kolega koji sve više odlaze u inostranstvo na usavršavanje i u potrazi za poslom— i na sceni Narodnog pozorišta u Beogradu. Mladi bariton Stefan Pavlović, koji je već imao priliku da se okuša na

sceni Opere Narodnog pozorišta, na koncertu se predstavio arijom *Rodrigo* iz Belinijeve opere *Puritanci Ah per sempre*.

Mojzes Molin i Šira Pačornik su se takođe u drugom delu koncerta okušali i u duetima. Rona Izrael Kolat i Šira Pačornik, profesorka i učenica na masterklasu IMVAJ, otpevale su *duet grofice i Suzane* iz Mocartove opere *Figarova ženidba*, dok su duet Toske i Kavaradosija iz prvog čina Pučinijeve opere interpretirali sopran Jasmina Trumbetaš Petrović i tenor Mojzes Molin. U programu dueta su još učestvovali mladi pevači: Jael Sajag kao *Đilda* i Stefan Pavlović kao *Rigoletto* iz istoimene opere Đuzepa Verdija. Odličnu klavirsku saradnju pevači su na ovom koncertu imali u Ljubici Grujić, Đorđu Nešiću, pijanisti i kouču koji radi u Njujorku, a koji je tokom januara imao nekoliko koncertnih nastupa u Beogradu, zatim Zorke Milivojević, sa Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu, kao i Stefana Zekića, koji se pored klavirske saradnje predstavio i kao dirigent odličnog hora Braća Baruh iz Beograda koji je s baritonom Mirkom Levijem otvorio ovogodišnji koncert s jevrejskim i srpskim pesmama posvećenim mrtvima: *El male rahamim* i odlomkom iz Mokranjčevog *Opela*.

Sala je bila ispunjena gotovo do poslednjeg mesta. Tražila se i karta više. Publika je frenetičnim aplauzima i povicima bravo ispratila gotovo sve pevače a na kraju su se na scenu popeli Rut i Josef Žamboki i uz povremene aplauze govorili o značaju muzike, u ovom slučaju, redovnog održavanja ovakvih koncerata u Beogradu i značaju novoosnovanog i već sada prestižnog međunarodnog masterklasa IMVAJ u Jerusalimu za širenje ljubavi među narodima putem muzike i negovanja kulture sećanja.

VESTI IZ ARHIVA EVENTOV

Nameravamo preneti relevantni materijal iz ureda Hitahduta iz Tel Aviva u našu Arhivu. Tražimo dobrovoljce da nam pomognu pri sređivanju dotičnog materijala.

Zahvaljujemo se anonimnoj donaciji prateće tehničke opreme. Uskoro dobivamo noviji i bolji kompjuter od Arhive.

Uz pozdrav,
Ekpa iz Arhive

KNJIŽEVNI DODATAK

GODINA 8

BROJ 35

PRVI KVARTAL 2017.

SEĆANJE

Šalom Milane, obradovalo me saznanje da se nastavlja štampano izdanje Mosta. Šaljem ti ovu moju novu priču sa željom da je po mogućnosti objaviš u narednom broju. Srdačan pozdrav Avraham

UPLAŠENI ŠKOLSKI HEROJ, BUDUĆI RABIN

Avraham Atijas

Osamdesetih godina prošlog, dvadesetog veka moj stariji sin Naftali (u ono vreme Zoran) pohađao je završnu godinu srednje komercijalne škole u širem predgrađu Beograda, u gradiću Grocka, smeštenom tik pored Dunava. U to vreme je naša porodica živela u beogradskom predgrađu Vinča, udaljenom nekoliko kilometara od centra glavnog grada Srbije, u to vreme još uvek i Jugoslavije. Zoranu je bilo povoljnije da pohađa tu školu, jer je na taj način izbegao nepotrebno gubljenje vremena zbog neredovnog prigradskog javnog prevoza.

Ostalo je samo nekoliko meseci do završnih ispita kojim je trebalo da okonča svoje srednje školovanje. Zoran je već uveliko razmišljao kojim putem da krene dalje u svom obrazovanju, a i u porodici smo često razgovarali o toj temi. Bilo je raznih predloga, ali smo ipak dogovorili da on prvo uspešno završi tekuće školovanje, pa tek potom, na leto da se o tome donese konačna odluka. Kao što je i ranije svakodnevno činio i tog ranog prolećnog jutra je Zoran krenuo u svoju školu gde je stigao nešto ranije nego obično. Imao je tog jutra više vremena da popriča i izmeni šale sa školskim kolegama, pre nego što

zvono najavi početak nastave, Atmosfera je uvek bila bučna dok su se đaci nalazili u

školskom dvorištu, pre nastave ili za vreme velikog odmora. Dok je živahno razgovarao s grupom vršnjaka, on odjednom oseti da ga neko udara pesnicama po leđima, što ga je zabolelo. Okrenuo se i ugledao svog razrednog kolegu Peru koji se bez razloga besno ustremio na njega u očitoj nameri da ga nastavi udarati pesnicama, sada ciljajući njegovo lice. Zoran je uzalud nastojao da ga odgurne od sebe, ali bez uzvraćanja udaraca, pokušavajući ujedno i da ga rečima ubedi da s tim prestane. To je Peru još više razbesnelo i nije mu uopšte padalo na pamet da prekine kavgu. On je u školi bio strah i trepet za učenike, veoma agresivan, a uz to po telesnoj konstituciji snažan i krupan momak.

Nakon što su shvatili da i ovaj put s Perom nema šale, svi učenici se izmakoše na pristojnu razdaljinu od ove dvojice. Zoran još jednom opomenu goropadnog momka da ga ostavi na miru, ali je ovaj tada još više pobesneo. Zaleti se da mu zada jedan teški udarac, ovaj put u lice. Zoran se na vreme izmakao a onda je i on konačno uzvratio udarac kojim je Peru oborio na zemlju. Izgledalo je da je ovaj pri padu izgubio svest. Svi dotrčaše do njih dvojice, među njima i dva profesora koja su upravo pristigla u školu. Jedan od njih odvede Zorana u direktorov kabinet, a drugi pozove telefonom hitnu pomoć i Perine roditelje. Stigao je i direktor i čim su kola hitne pomoći odvezla povređenog u bolnicu, ušao je u svoj kabinet. Počelo je ispitivanje na smrt preplašenog i prebledelog Zorana i još nekoliko učenika koji su prisustvovali "boks-meču" ove dvojice. Veoma brzo se utvrdila istina, pre svega da je moj sin bio izazvan i tučen od tog momka bez ikakvog razloga ili povoda.

U tom trenutku je direktor škole doneo najbolju moguću odluku: Naložio je jednom profesoru da Zorana svojim kolima odmah odveze do naše kuće i da nama, njegovim roditeljima predloži da za neko vreme sina odvedemo kod porodice ili

prijatelja van Beograda, sve dok se situacija oko tog događaja potpuno ne rasvetli i smiri i dok se ne utvrdi stanje povređenog Pere. Na našu sreću, moja supruga je tada bila kod kuće, dok sam ja već bio na poslu u centru Beograda. Kada mi je ona javila telefonom šta se dogodilo, bio sam veoma šokiran, jer sam znao da moj sin nikad nije bio kavgadžija, ali sam se istovremeno bio zabrinuo i za stanje njegovog školskog kolege.

Samo se po sebi razume da sam odmah napustio ustanovu u kojoj sam radio i na najbrži način stigao kući. Brzo smo spakovali u torbu nešto od njegovih odevnih predmeta i onda sam sina kolima prevezao do glavne autobuske stanice. Krenuo je prvim narednim autobusom u pravcu istočne Srbije kod supruginih rođaka. U međuvremenu ona je telefonom obavestila rođake o njegovom dolasku kod njih i razloge za tu njegovu posetu koja bi trajala oko nedelju dana. Kada videh da je njegov autobus konačno krenuo sa stanice, kao da mi je neki teški kamen spao sa srca. Barem on neće biti fizički prisutan ovde, bilo šta da se u tom međuvremenu dogodi Peri!

Po povratku kući prvo što sam uradio bilo je da pozovem bolnicu i pokušam saznati u kakvom se stanju nalazi taj momak. Trebalo je da prođe prilično vremena da dobijem vezu s urgentnim centrom i medicinskom sestrom u sobi u kojoj je bio smešten Pera. Na suprugino i moje zadovoljstvo, dobili smo umirujuće vesti o

njemu: Pera se, po dolasku u bolnicu, brzo osvestio i imao samo manje povrede na glavi, a već predveče tog istog dana trebalo je da izađe iz bolnice. Sestra je još dodala da su mu u krvi našli visok procenat alkohola. Znači, došao je tog jutra u školu i započeo kavgu potpuno pijan!

Nešto kasnije došao nam je kući u posetu još jedan Zoranov profesor. Pored dobrih vesti o Perinom stanju, on nam je ispričao i sledeće, što nas je prilično uznemirilo. Reče da je Perin otac jedan od uglednih ličnosti iz Grocke i da je bio besan na direktora i profesore zbog onog što se dogodilo tog jutra u školskom dvorištu. A njegov otac, a Perin deda, kada je čuo šta se dogodilo njegovom unuku, sumnjajući u tragičan ishod, uzeo je svoju pušku i krenuo ka školi, verovatno s namerom da se osveti momku koji se drznuo da digne ruku na njegovog unuka. Kakva sreća da smo sina već bili otpremili dalje od kuće! Profesor je, smešeći se, još dodao da su prećutno gotovo svi profesori i đaci bili zadovoljni što je neko konačno uspeo da "umiri" tog goropadnog i opasnog momka.

Nedelju dana kasnije Zoran se ponovo našao u svom razredu. Pera je već ranije počeo da ponovo pohađa nastavu. Postao je neverovatno miran, bio je to sada jedan sasvim drugi mladić. Kada Pera nije bio prisutan u blizini, đaci su se divili Zoranovoj hrabrosti, ali on nikako nije mogao da shvati zbog čega oni ispoljavaju to divljenje. Setio se koliko je drhtao od straha kada je onaj momak pao na zemlju od njegovog ne mnogo jakog udarca i od bojazni da li će ostati živ. Nije mu se činilo da je učinio neko junačko delo, pogotovo jer je njegov « protivnik » bio pijan. Uskoro su on i Pera čak uspostavili i neki dijalog, ali nisu više spominjali onu kavgu koju je Pera započeo.

Završila se škola i Zoran je krenuo svojim putem u život koji je bio pred njim. Mnogo toga će doživeti u godinama koje su usledile. A kada se bude uselio u državu Izrael, studiraće u religioznim školama i postati rabin, s jevrejskim imenom – Naftali (ime mog oca), oženiće se i okružiti svojom vlastitom decom. Ali, onu epizodu s Perom neće zaboraviti, iako u to vreme nije ni bio potpuno svestan da je bio u velikoj opasnosti, da se, kojim slučajem, tom momku, mada pijanom, bilo dogodilo nešto loše, možda i fatalno. Verovatno su tada Bog i sudbina bili na sinovljevoj strani!

SAD JE BILO DOSTA! HAJDE DA SE MALO NASMEJEMO?

Veliki francuski filozof **Anri Bergson** (1859 – 1941.), dobitnik Nobelove nagrade za književnost, prvi Jevrejini koji je postao član Francuske akademije, napisao je poznatu knjigu o smehu. Knjiga je do danas doživjela više izdanja.

Ovde imamo isuviše malo prostora da filozofski pridemo predstavljanju Anri Bergsona kada je reč o smehu (a o ostalom i da ne govorimo), pa evo samo nekoliko kratkih primera kojima se objašnjava njegova nauka.

Smeh je uvek smeh jedne grupe – nikad se ne smeje prirodi, uvek je čovek u centru pažnje, pa i kad je reč o stvarima, ali stvarima koje je čovek kreirao, na primer, smešan ženski šešir. Ako se konj spoplete i padne, ne smeje se, ali ako pijan čovek tresne na sred ulice, spremni smo da se nasmejemo, iako je to pre tužan događaj.

No, rekosmo, grupa je uvek važan činilac za smeh, retko se čovek sam smeje - osim ako ne čita viceve. Prilikom mise u crkvi, svi su plakali, samo je jedan čovek bio ozbiljan. Upitan kako uspeva da se uzdrži od plača, odgovorio je: „Ja nisam iz ove parohije.“

Kada se analizira neko delo, često se koriste primeri drugih pisaca, da bi se potkrepile teze autora. Evo nekoliko primera.

Apsurd - Gondenova gospođa koja je stigla u neki grad i saznala da u okolini postoji ugašen vulkan: „Imaju vulkan, a pustili su ga da se ugasi“, uzviknula je.

Automatizam službenih lica često je povod za smeh. Obali se približavao čamac sa nekoliko putnika koji su se tako spasili sa jednog potopljenog broda. Carinici, koji su ih prvi ugledali, pohitali su da ih spasu. Dovukli su čamac do obale, ali pre nego što su putnici mogli da kroče na kopno, jedan službenik je zatražio da prvo prijave šta imaju za carinu?!

Besmislica – primer

Jedan reporter je intervjuisao Mark Tvena. Između ostalog, pitao je Tvena da li ima brata. Mark Tven je ovako odgovorio: „Da, zvali smo ga Bil. Siroti Bil.“

„Znači da je umro?“, bio je iznenađen reporter. „To nismo mogli nikako da saznamo, velika misterija. Bili smo blizanci, pokojnik i ja, pa su nas, kada nam je bilo četrnaest dana, kupali u istom koritu. Jedan od nas dvojice se udavio, ali se nikada nije saznalo koji. Jedni misle da da je Bili, a drugi da sam to ja...“

SA DRUŠTVENIH MREŽA

Pitaju me odakle sam, a ja velim:

Od tamo gdje se kahva peče, a hljeb kuha.

Gdje se ganjaju papiri, spava ko zaklan dok u kući gori

televizor, noge čuju i promaha ubija.

Gdje se goni auto i kćer zove sine. Gdje se crkne od

smijeha, a ostaneš živ. A kad padneš pitaju jesi se ubio

Gdje sastojke za kolače mjeriš od oka, gdje se odvrće

muzika, gdje se hoda po doktorima i gdje se ne smije

progutat žvaka jer će se zalijepit crijeva.

Gdje moraš ić u školu da ne bi kopo kanal, gdje nema

otvori usta nego zini i gdje se pita "De si?" a čovjek

ispred tebe.

Gdje ako sjediš blizu televizije očoraviš i gdje je daljinski izlijepljen selotejpom jer babi ispadne kad

zaspi na kauču.

Gdje kad padneš, a mati te još i izmlati sto si pao.

Gdje kad te pitaju da nabrojiš tri riječi sa slovo P a ti kažeš: tica, čela i senica

Odatle sam gdje, iako se napolju vrijeme stumračilo, u

kućama je potaknuta vatra, miriše ispečena kahva,

skuhan hljeb...gdje sve odiše dobrotom, ljepotom i

merhametlukom

A odaklen ću bolan bit, nego iz moje Bosne, jedne i

jedine...